GIYBET

Bir davranış bozukluğu olarak, Kur'an'da birkaç kelimeyle karşılanan gıybet, Türkçe'ye, Hucurât suresi 12. ayetteki bir fiilin kökünden geçmiştir.

Hadislerde gıybet, aynı kelimeyle ifadeye konur ve en ağır günahlardan biri olarak tanıtılır. Mesela, Taberânî'nin el-Evsaf'ındaki bir hadiste:

"Gıybet, zinadan da kötüdür. Adam zina eder, sonra tövbe eder ve Allah da onu bağışlar; ama gıybet edenin bağışlanması, gıybet ettiği kişinin affi olmadan mümkün değildir." (Hadis için bk. Sâğânî, ***Mevzuat,*** 59)

Gıybete doğrudan değinen Hucurât 12. ayet ise "Gıybet ederek biriniz ötekini arkasından çekiştirmesin! Sizden biri, ölmüş kardeşinin etini yemek ister mi? Bakın, bundan iğrendiniz. Allah'tan sakının!" diyerek gıybet etmenin insan ruhunda ve toplum hayatında vücut verdiği tahribi dile getiriyor. Ve gıybet etmenin, insanın kanı ve eti gibi olan onurunu yaralamak anlamına geldiğini gösteriyor.

Ünlü Kebâir (büyük günahlar) hadisinde zina, 7 büyük günahtan biri olarak gösterilmektedir. Yukarıki hadis, gıybeti zinadan daha kötü olarak tanıttığına göre, gıybet, büyük günahların en yıkıcılarından biri olarak düşünülmelidir.

Gıybet, bir kimsenin ayıp, noksan ve kusurlarını onun arkasından söylemektir- Gıybette ölçü, Hz. Peygamber tarafından, bir soru üzerine şöyle konmuştur:

"Gıybet, kişiyi, duyduğunda hoşlanmayacağı bir şeyle anıttandır. Eğer söylediğin şey onda varsa bu gıybet olur; eğer yoksa bu ona

iftira etmektir." (Müslim, birr 70; Tirmizî, birr 23; Dârimî, rikaak, 6)

Hadisler, gıybetin tutulan oruçları mahvettiğini, kabir azabına sebep olduğunu da gösteriyor, (bk. Buharî, edep 46, cenâiz 88; Müslim, taharet 26; Dârimî, savm 27)

Gıybet günahının, Hz. Peygamber'i çok rahatsız ettiği anlaşılıyor. Beyhakî'de şu satırları okuyoruz:

"Adamın biri Hz. Peygamber'e gelip şunu söyledi: 'Şurada iki kadın var. Bunlar uzun süre iftar etmeden oruç tutuyorlar. Susuzluktan neredeyse ölecekler.' Peygamber, kadınların getirilmesini emretti. Geldiler. Peygamber onların birine: 'Kus bakalım!' diye çıkıştı, sonra da şöyle konuştu: 'Bu ikisi, Allah'ın helal ettiği şeyleri yememek üzere oruç tutuyorlar ama O'nun haram ettiği bir şeyi yemekte hiçbir sakınca görmüyorlar. Biri ötekinin yanına geliyor, oturuyorlar ve gıybet ederek onun bunun ölü etini yiyorlar." (Beyhakî; *Delâilü'n-Nübüvve,* 6/186)

Gıybet kavramı içine sokulan diğer kötü huylar hemz, nemime ve lemz olarak sıralanmaktadır. Bunların ilki olan hemz, aynı zamanda, Kur'an'da bir surenin adıdır: Hümeze... Bu da gösterir ki Kur'an bu gıybet illetinin büyük bir bela olduğuna ısrarlı bir biçimde dikkat çekiyor. Hümeze suresi şöyle başlar:

"Arkadan çekiştiren/kaş göz işareti yapıp alay eden her kişiye lanet olsun!"

Kalem suresinin 10-12. ayetlerinde, dinlenilmemesi gereken kişiler arasina, laf taşıyıp arkadan söz edenler yani gıybetçiler de konmuştur.